

I Tyskland stiger misnøyen og fortvilelsen blandt sivilbefolkningen og selv den mest hårdhendte censur kan ikke hindre at hæren etter hvert blir smittet. Den kommende vinter vil være sterkt då de tyske troppers moral, og samtidig vet vi at befolkningen i Storbritania og U+S+A. brenner av utolmodighet etter å øke krigsproduksjonen så mye som mulig, finne frem til den dyktigst ~~mulige~~ mulige krigsledere og så fort som mulig og møte sine motstandere på fastlandet. I vårt eget land ser vi at fronten holder like uryggelig som før. Kortsiktig optimisme har vi liten årsak til, men en seig, urokkelig visshet om at vi skal seire til slutt, en langsiktig, uforstyrrelig optimisme det har vil grunn til og det er også det vi trenger for å kunne leve som mennesker i denne tid.

Husk å la avisen sirkulere.

Vi kommer igjen om 14 dager.

5
Løst 1/9
Arg. 1942
O.V.
J.B.

2. årg. Oversikt pr. 1. september 1942.

Når den annen verdenskrigs historie skal skrives, er det sannsynlig at siste halvdel av august 1942 vil bli betegnet som krigens avgjørende vendepunkt. For første gang har de allierte gode resultater å oppvise på alle fronter. Aksemaktene er tydelig svekket og begynner å tære på sine siste resurser, mens Amerikas og Englands krigsstyrke er i overordentlig frask vekst og først vil nå høydepunktet om et par år - hvis krigen skulde fortsette så lenge. Det nazistiske terrorapparat i Tyskland er blitt kraftig utvidet både i omfang og idensitet i den siste tid, et avgjørende bevis for at den tyske sivilbefolkning gruer for en ny krigsvinter og at stemningen begynner og nærme sig bristepunktet. Ennå kan krigen bli langvarig og vi kan komme til og oppleve nye tilbakekny slag, men aksemaktene endelige og avgjørende sammenbrudd er ikke lenger et fjernt fremtidshåp. Det er idag en kjensgjerning vi kan regne med like sikkert som at denne vinter vil bli fulgt av en ny sommer.

~~XXXXX~~ **Russland.** I Kaukasusområdet har tyskerne nesten ikke kommet av flekken i løpet av den siste halve måned. De kjemper fremdeles like syd for Krasnodar, Maikop og Pjatigorsk, som ble tatt for over 14 dager siden, og de er ennå langt fra Svartehavsflåtens havn Novorossisk syd for Tamanhalvøya, som de for over 14 dager siden hevdet at russerne hadde evakuert. Bare i retning av Grosnyj kan tyskerne notere en viss fremgang under seige kamper. Dette oljefeldt har tiendeparten av Bakus produksjon, eller ca. 6% av Russlands samlede produksjon, og skulde det lykkes tyskerne å nå frem, vil feltet i likhet med Maikop-kildene bli så grundig ødelagt at tyskerne vil trenge et år for å få en nevneverdig produksjon igang. Tyskernes krefter har åpenbart ikke strukket til for fremstøtet østover den nordkaukasiske steppe mot Astrakan, som ble begynt umiddelbart etter Rostovs erobring 24. juli. Den panserkilo som 14. august meldte erobringen av byen Jelista, midtveis mellom Rostov og Astrakhan ved Volgamunningen, har ikke senere latt høre fra sig. Tyskerne hadde regnet med at Kaukasushæren var demoralisert og varig desorganisert etter sin lange retrett. Isteden viser det seg at den kjemper med større tapperhet og seighet enn noen sinne, og at retretten har vært organisert med overlegen dyktighet og bare har medført et minimum av forbigående desorganisasjon. Under retretten har russerne ødelagt eller tatt med seg alt som kunde vært til nytte for tyskerne, undertiden har de til og med fraktet med seg jernbaneskinner og sviller. Den tyske hærledelse kan heller ikke avse tilstrekkelige forsterkninger til sin hær i Kaukasus, fordi hovedstyrkene er bundet i angrepet mot Stalingrad eller i forsvaret mot det voldsomme russiske angrep langs hele fronten fra Voronesj og nordover, så situasjonen her er lys. Den største interesse knytter seg idag til kampen om Stalingrad. Det er lykkes tyskerne å komme over Donbuen også nord for Kalatsj, som ligger 60 km. vest for Stalingrad, og byen angripes nå fra tre retninger: fra vest mot Kalatsj, fra nordvest og fra sydvest. I Nordvest har russerne i slutten av august satt inn store motangrep, drevet tyskerne endel tilbake og tilføyet dem blødige tap. Tyskernes hovedangrep kommer imidlertid fra sydvest, og det er her lykkes dem å trenge en kile et stykke inn i den russiske linje. Tyskerne hevder at kilens spiss bare er 25 km. fra Stalingrad, men at de samtidig forteller at forsvarsstillingene rundt byen er 30 km. dype, og dertil like sterke som fortene rundt Sevastopol, skulde dette neppe bety noen akutt trussel.

Selv om stillingen ved Stalingrad fremdeles er alvorlig, er den langt mindre kritisk enn i begynnelsen av siste uke i august, da tyskerne triumferende erklarte at innen ukens utgang skulde byen være i deres besiddelse. De veldige nye armeer som marskalkene Vorosjilov og Budjonny har utdannet, deltar nu i kampene; og det er ingen tvil om at russerne er helt overlege med hensyn til mannskapsstyrker og bortsett fra tanks og stupily - også med hensyn til materiell. Lykkes det imidlertid ikke for Hitler å ta Stalingrad, blir stillingen til vinteren ytterst kritisk for han Kaukasusarme. Å trygge flanken gjelder som en de mest ufråvikelige regler i all strategi, og det denne regel Hitler har syndet mot ved å la sine tropper marsjere inn i Kaukasusområdet før Stalingrad var erobret. Et ubeseiret Stalingrad kan på et senere tidspunkt, f. eks. til vinteren, tjene som utgangspunkt for en angrepskile som avskjærer til førslene for den tyske Kaukasusarme, og dermed gir den valget mellom overgivelse og tilintetgjørelse. På midtfronten mellom Vjasma og Rsjev har russerne 14. august satt i gang en voldsom offensiv som fremdeles fortsetter. Det tyske forsvar er her blitt brutt på en bredde av 120 km. og trengt tilbake opptil 55 km. Tyskernes tap av falne bare på dette avsnitt utgjør hittil 45000. Også lenger nord, serlig ved Leningrad, har russerne presset tyskerne tilbake og tilføyet dem store tap, og i den senere tid er russiske bombefly i stigende utstrekning satt inn mot industribyer i Øst-Tyskland og til og med ved et par leiligheter i slutten av august mot Berlin. Det begynner øyensynlig å bli for knapt både med mannskap og materiell for tyskerne. Det er meget uheldig for dem å måtte vike på midtfronten, fordi de dermed taper viktige forbindelseslinjer mot syd, men det er utelukket for Hitler at sende forsterkninger fra Stalingradfronten, fordi det kunne bety en katastrofe for Kaukasusarmeen, og det er enda mere utelukket å få dem fra de besatte land i vest, som ett er Dieppe-toktet å dømmes tvert imot trenger kraftige forsterkninger selv.

Dieppe-toktet 19. august var det mest storstilte av britenes mange "raids" mot den besatte del av Atlanterhavs-kysten. I følge de tyske meldinger lyktes det de allierte å landsette en hel divisjon med tanks og annet materiell nord og syd for byen, og å innvikle de tyske tropper i seige og blodige kamper. Britene melder at det lyktes dem å ødelegge to kystvern batterier, et luftvern batteri, en radiopilestasjon og flere ammunisjonslagrer, samt å ta med seg fanger tilbake. 98 britiske fly gikk tapt, men det lyktes å skyte ned 91 tyske maskiner og ødelegge eller skade ytterligere 100. Fra tysk side er Dieppeaksjonen søkt fremstillet som det store forsøk fra de alliertes side på å sette "Den annen front" ut i livet, dermed et knusende nederlag for de allierte og en strålende seier for de tyske våpen. Den vidløftige redegjørelse som er utsendt fra "der Fyhrers hovedkvarter" 29 august inneholder så mange logiske hallingkast at den er uten en hver interesse for bedømmelsen av aksjonen, men så meget større blir dens verdi for bedømmelsen av Hitlers nervøsitet over stemningen på hjemmefronten. Interesse knytter det seg derimot til britenes karakteristikk av aksjonen som en "generalprøve" på opprettelsen av den annen front. En generalprøve pleier som kjent etter meget kort tid å bli fulgt av en premiere, og det spørsmål som da ligger nær om en alliert invasjon i Vest-Europa er umiddelbart forestående.

Å t Dieppe-aksjonen var en prøve på invasjonen er hevet over tvil. Britene har fremhevet at de særlig hadde bruk for å prøve sine landsetningstanks og sitt øvrige landgangsmateriell, og det ser ut til at dette har bestått prøven. Videre hadde det interesse for dem å vinne kunnskap om tyskernes forsvarsanlegg, deres tropestyrker, flystyrker o. s. v. Disse opklaringsformål er nådd i fuldt mål, og alt tyder på at den tyske forsvarskraft ved Dieppe har vært betydelig svakere enn britene regnet med.

Det kan neppe være tvil om at hadde de allierte satt inn sine samlede disponible fly og flåtestyrker, og overført en betydelig del av de over 3 millioner mann som nå ligger ferdig i Storbritannia vilde den annen front idag vært et faktum. Spørsmålet er imidlertid om de allierte i år når over tilstrekkelig tonnasje til overføre og forsyne en så stor invasjonshær. Vi har ivær behandlet de alliertes tonnasje-problem, og kommet til det resultat at en tilstrekkelig mengde skibsrum ikke kan foreligge før til neste år. Etter vår mening er det sannsynligste at Dieppe-aksjonen er et ledd i Churchills almindelige strategi, som synes å gå ut på å spre tyskernes krefter over det størst mulige område, trekke dem ut mot periferien og angripe i ventrum. Det er åpenbart at tyskernes flystyrker ved den franske kyst var altfor svake og trenger betydelige forsterkninger. Da det neppe er mulig for tyskerne å trekke fly vekk fra Østfronten i den nåværende situasjon skulde den eneste mulighet være å trekke dem vekk fra Tyskland, og især fra Berlin, som er den eneste by som har et sterkt jagerforsvar. Det er ikke usannsynlig at Dieppe-aksjonen ved siden av sine åpenlyse oppgaver også har tjent det formål å forberede en massebombing av Berlin.

Japan har iløpet av august lidt en rekke alvorlige nederlag. Etter at det 7. august lyktes de allierte å landsette tropper på tre av Salomonøyene og erobre den store flyplass på Guadalcanar har det med en kort avbrytelse rast et vedvarende sjøslag mellom øyene, hvor japanerne nå to ganger har måttet trekke seg tilbake for å hente nye forsterkninger. Istedenfor å klare å drive de allierte tropper vekk fra de tre øyer har japanerne måttet se på at de allierte under disse kamper har satt seg i besiddelse av tre øyer til. Fra Flybaser på Salomonøyene vil de allierte på den mest effektive måte kunne gripe inn i kampene på Ny Guinea, hvor japanerne fremdeles er på offensiven, og dette er årsaken til at japanerne fortsetter sine forgjenvore angrep på øyene til tross for de blodige tap. Også på Ny Guinea har japanerne møtt hard motgang. Det viser seg at de sterke troppeabdelinger som de landsette i Milne-Bukten og som tilsynelatende representerte en alvorlig trussel mot Port Moresby i virkeligheten er gått i en felle, og 1. september meldes fra London at disse styrker praktisk talt i sin helhet er blitt tilintetgjort. Samtidig går Chiang Kai Sheks tropper stadig frem i Syd-Chinas østlige provinser. I innlandsprovinson Kiangsi kjemper de foran hovedstaden, Nanchang, og i kystprovinson Chokiang nærmer de seg byen Kinva. Chineserne har allerede tatt flyplasser som kan tjene som basis for bombetokter mot de japanske øyer, og det er et avgjørende bevis for Japans militære svakhet idag at det ikke lykkes å demme op for offensiven, til tross for at China praktisk talt er avskåret fra tilførsler. Motsetningen mellom Japans fantastiske og strålende seire på alle fronter i vinter og dets mange nederlag nå er så skrikende at man i første øyeblikk er tilbøyelig til å forsøke å sinne andre forklaringer enn militær svakhet. Det faktiske forholdet imidlertid at Japan nest etter Italia er den av stormaktene som har det svakeste krigspotensial. Ved en fantastisk utsugning av befolkningen, som har foregått gjennom meget lenger tid enn i Tyskland, har den Japanske stat skapt en krigsflåte som ved krigens begynnelse antagelig på det nærmeste var jevnbyrdig med den amerikanske, et kraftig flyvåpen og en vel utdannet hær som er de alliertes overlegen hvor det gjelder jungellrig og andre operasjoner som utelukker en sterk mekanisering. Dette slagkraftige krigsinstrument har vært ledet av dristige og fremragende dyktige strateger, men den har hatt en avgjørende mangel, mangelen på produksjonsmessig basis. De japanske øyer har en 50% større befolkning enn Storbritannia og Nord-Irland, men kan ikke stille tilnærmedesvis så mange soldater. Bare fjerdedelen av hver årsklasse har fått militær utdannelse, fordi det primitive jordbruk krever tilsvarende mye arbeidskraft, og likevel ikke sammen med fiskeriene skaffer mat nok til den utrolig nøysomme befolkning. Den helt overveiende del av industrien er like primitiv som landbruket. Bare litt over tredjeparten av industriarbeiderne er beskjoftiget i fabrikkor med over 5 arbeidere.

Produksjonen av kull er mellom femteparten og sjetteparten, produksjonen av jernmalm syvendeparten av Storbritannias. Før krigen hadde Japan en forholdsvis betydelig stålproduksjon, henimot halvparten av Storbritannias, men denne hvilte for den største dels vedkommende på inførsel av amerikansk skrapjern som råstoff. Dette er årsaken til at japanerne allerede i vinter begynte å fabre om å bygge en handelsflåte av treskib for å kunne utnytte sin nyerobrede "velstandsafære" i Det indiske hav. Den japanske krigsmaskin er i virkeligheten bare oppbygget med lynkrigen for øye. Den har fått sin lynkrig og høstet rike frukter - som d en riktignok ikke klarer og nyttiggjøre seg. Men den hadde ikke regnet med at Australia skulle holde stand og at lynkrigen skulle bli etterfulgt av en langvarig og seig utmattelseskrig. En slik krig er ikke Japan voksen, og utviklingen i den siste tid viser at dets resurser allerede nå, Etter midre end et års krig, er ifærd med og uttømmes.

Tyskland. Hitler har 24. august utnevnt dr. Thierack til justisminister. Thierack er "Obergruppenführer" i SS, en titel som omtrent svarer til en general, og formen i den tyske "folkedomstol" som er kjendt for sine vilkårlige dødsdommer. Den nye justisminister har fått som mandat å bygge op en nasjonalsosialistisk rettspleie og sørge for at dommerne med hensynsløs hardhet slår ned på alle former for misnøye fra befolkningen, selv om det ikke dreier sig om brudd på gjeldende lov. Den mest hensynsløse terror mot den tyske befolkning er offisielt proklamert, en kjensgjerning som tydelig forteller om stemningen i "herskerfolket" idag. Thieracks utnevning er også siste ledd i en utvikling som har foregått i lengere tid, og som går ut på å legge alle viktige avsnitt av Tysklands offentlige og økonomiske liv under kontroll av SS. Tidligere er dette skjedd med militærvæsenet, land og vann-transporten, krigsindustrien, befestningsarbeidene, m. I sommerens løp har det - på frivillig basis - foregått en masserekuttering til SS fra den regulære hær. SS-troppene har en privilegert stilling økonomisk, de har de flotteste uniformer og det beste krigsutstyr, også med tunge våben, og de er sikret en trygg og behagelig fremtid under den nazistiske stat. SS-mannskapene inntas på "rasegrunnlag", det er uten undtagelse velbyggede, sunde mennesker som opdras til å se seg selv som de reneste representanter for den "ariske" rase, og dermed som mennesker som har en naturlig rett og plikt til å herske over resten av det tyske folk. SS-mennenes ekteskap kontrolleres fra "rasesynspunkt" og de skal såvidt mulig avgrenses fra resten av befolkningen og danne en vordende herskerkaste i dette ords rette betydning. I SS har Hitler et instrument som han kan stole på, dels fordi det er den eneste større gruppe mennesker som lever godt i Tyskland idag, dels fordi disse folk er hatet av resten av befolkningen og derfor bundet til å seire eller å gå under med Hitler. Det vopnede SS figurerte ifjor til stadighet i de tyske beretninger fra Østfronten. I år hører man ytterst lite fra dem, til tross for at deres antall nå er meget større. Det kan bare forklares slik at Hitler har trukket størstedelen av dem tilbake og holder dem beredt for deres hovedoppgave: den kommende borgerkrig som vil følge efter det militære nederlag.

Vår egen kamp. Først den 25. august omtalte avisene det "Attentat" som påstås å være begått i statspolitietts kontorer den 21de august om morgenen. Avismeldingen gjør ingen konkrete opplysninger om hvad som er foregått, men det påstås i sin almindelighet at politiets undersøkelser har ført til ~~en~~ "hurtige resultater". Gjerningsmennene skal være anholdt, bortsett fra 2 navn som etterlyses i et sikkbrev med løfte om svære pengebelønninger. De erståerte sies å ha tilstått. Det hevdes at de tilhører "en kommunistisk terrorgruppe hvis medlemmer allerede for størstedelen er anholdt" " bolsjevikiske og britiske agenter står feigt bak dem ". Den politimann Toftberg som ble drept ved eksplosjonen var en beryktet sadist som gikk under navnet

" ambrekkeren". ~~En~~ Foreligger det virkelig et attentat har det ialfall rammet en man som fortjente sin straff. Den 28. august bragte avisene melding om at der var avsagt dødsdom over 5 medlemmer av denne terrorbande " kommunister og jøssinger". 3 andre fikk tukthusstraffer. Pressen ble "gitt anledning til å referere rettsforhandlingene" og de tiltalte ble her fremstillet som uansvarlige og infantile personer., viljeløse redskaper for de "egentlige skyldige". Med et slag blev det her tilsynelatende ryddet op i en rekke uopklarte saker fra det siste år, drapet på Årnes, eksplosjonene på Øst-og Vestbanen, et mislykket attentat på politimannen Dønnum og mange andre " terroraksjoner og sabotaskeakter". Den for attentatet eftersøkte kommunist "Osvald" oppgis også å ha vært hovedmannen ved mange av disse tidligere aksjoner. Viser ennu ikke ist nd til å gi noen sammenhengende fremstilling av hvad som ligger bak disse mer og mindre fordreiede pressemeldinger. Det er helt på det rene at tyskerne honytter sin velbrukte taktikk, å utnytte den "rettslige" etterforskning og domfældelse i sin kamp mot den norske motstandsfront. Det opkonstrueres forbindelser mellom de dømte og andre som tyskerne vil rydde av veien. Man søker ~~XXXXXX~~ sette terroriststempel på hele den norske front som fra yderste venstre fløy innenfor arbeiderbevegelsen og til borgerlige og konservative kredser har tatt klart avstand fra voldsmidler som kampmiddel i den nåværende situasjon i Norge. De de tyske og norske nazister kjenner provokasjonens kunst. Det virker paradisk å lese referentens hykleriske forferdelse over de anklagedes "forbryteriske" sinnelag. Ingen av de påståtte forbrydelser kan i effektivitet og oppfinnsomhet sammenlingnes med nazisternes egen grufulle terrorisme.

På forskjellig vis er det blitt kjendt at NS akter å gjøre et nytt forsøk på å realisere rikstingplanene i løpet av høsten, det antas allerede innen september måneds utgang. Men med de mange nederlag bak seg hvor det gjelder forsøkene på å tvinge befolkningen inn i de forskjellige laugsorganisasjoner og samband, søkes det nå gjennomført en mere forsiktig taktikk. En antydning av hvordan rikstinget tenkes organisert er gitt i det brev som er kommet til offentlighetens kunnskap fra innenriksdepartementet til NS ombudsman for næringslivet direktør Whist. Det heter her bl. a. a/ For de næringsorganisasjoners vedkommende hvor ledelsen allerede ligger i hendene på pålitelige folk, framkommer oppnevning av representanter for næringsorganisasjonene. B) For de andre næringsforbunds vedkommende framkommer forslag fra de personer som vi allerede har gå ut fra kommer til å stå i spissen for vedkommende næringsforbund med unerliggende organisasjoner, så snart dette er ferdig organisert. Forutsetningen er at organiseringen avsluttes i løpet av første halvpart av september måned slik at den formelle opnevning kan sje i god tid før tinget trer sammen. Videre konstateres det at heller ikke denne siste utvei er brukbar for fiskerienes vedkommende. Her må representantene opnevnes av ministerpresidenten etter forslag av NS ombudsmann r. Whist og minister Blehr. " Man får da" heter det videre " åpent vedkjenne seg at dette er gjort for dette første rikstings vedkommende" (konstituerende), fordi fiskeriene ennu ikke har kunnet organiseres". Brevet gjør et anskuelig inntrykk av NS vanskeligheter når det gjelder å få rikstinget stablet på bebene. Det er grunn til å anta at planene om et arbeidssamfund av arbeidere og arbeidsgivere nå pånytt vil bli revet igjennom tross den samlede motstand som et slikt forsøk vil møte. Beste ønskeligere er det da for NS å undgå en altfor ophisset kamp på de andre fronter. Denne forsiktige holdning gir et uttrykk i stadige forsøk på å finne frem til nødtørftige kompromisser både i lærer og i arbeiderstriden. Særlig vilde det jo være ønskelig for ministerpresidenten å opnå enslags formell godkjennelse for sin regjering fra rikens side. Huislings personlige opptreden står imidlertid på en eiendommelig måte i strid med denne almindelige linje. Karakteristisk er her hans opptreden under sitt ferieopphold i sin hjembygd Fyrisdal, hvor han den 12 august bl. a. opsøkte sognepresten Irgens fulgt av statspoliti i to biler. Etter og ha holdt en tordentale for presten på grunn av hans deltagelse

i kirkens almindelige holdning, meddelte han ham at han var avsatt, påla ham å forlâte bygda innen 14 dager, forbød ham å preke og beslagla hans formue. Statspolitiet registrerte på stedet alle hans eiendeler fra verdipapirer for ca. 200,000 kr. til syltetøyglass og blomsterpotter. I sin Gjøviktale omtalte Q. denne bedrift og insinuerte at presten hadde beriket seg ved pantolånervirksomhet. Prestens formue er arvegods og han er kjendt som en godgjørende mann som har ydet ~~Magge~~ folk hjelp med lån uten å kreve sikkerhet eller rente. Uken etter fikk presten besøk av det tyske sikkerhetspoliti som optok forhør om Quislings besøk. De ~~XXX~~ la ikke skjul på at de høy grad misbilliget hans fremferd. Q. brukte forøvrig ferien til å gå beserkegang blandt bønderne. Tre- fire av dem blev personlig forhørt, trykt med å bli sendt til Russland eller å miste gård og grunn o.s.v. Ingen ble imidlertid arrestert og presten Irgens bor fremdeles på prestegården, og førtsetter sin gjerning. Det synes som om Q.s ferie først og fremst har vært en påkjønning for ham selv og at hans nerver er mer i ulage enn noensinne før.

Også ekspedisjonssjef Foyling har pådratt seg tyskernes misbilligelse. Hans nettop utkomne bok om den norske kirkestrid er blitt beslaglagt av de tyske myndigheter. Sikkerlig har den på en altfor tydelig måte demonstrert det juridiske uholdbare i departementets fremferd overfor kirken. Det opløste kirkestyre, menighetsrådene og de avsatte prester er fremdeles in funksjon. Wissløff, Hygen og Ingv. B. Karlson ble forvist fra Akershus Fylke men departementet har utsatt forvisningen. Nazistene forsøker nå å få istand forhandlinger med den kirkelodelse som de selv har forbudt. Som et kuriosum kan det tilslutt nevnes at "Biskop" Frøyland har gjennomført visitas av 4 Osloprestebøker med assistanse av bevøbnet politi, og at Quislingkirken gjennom forsyningsdepartementet søker tyskerne om silke og fløyel til bispokåper for nazibispene.

Husk og la avisen sirkulere.

Gud bevare kongen og fedrelandet.

Vår egen kamp.

Dettes nummer av Norsk Tidend utkommer på et tidspunkt da vår våpenløse kamp mot nazismen igjen har tilspisset sig og sterke krav stilles til kollektivitet, offervilje og solidaritet. Vi fører denne kampen under vanskelige vilkar og i former som er påtvunget oss og som strider mot vårt vesen og våre tradisjoner. Meningsfrihet og møtefrihet, åpen drøftelse av politiske spørsmål har vært en selvfølge i vårt land i generasjoner, ja i århundreder. Selv ikke under dansketiden kunde den fremmede øvrigt hindre vår befolkning fra i frihet å møtes i byer og bygdelag for å drøfte sine krav til riksstyret. Lofthusbevegelsen i 1780-årene er et interessant historisk eksempel på norske bønders kamp mot nasjonal undertrykkelse. Bønderne samlet sig til ting, sømmelig og fremdelig var deres ferd, høvisk deres tale. Åpent og klart fremsatte de sine klagemål, og nar de vepnet sig og slo krets om sine ledere var det for å beskytte dem mot motpartens voldelige overgrep. Også det norske folks frihetskamp kjennetegn voldsanvendelse. Men det er i strid med vår historiske tradisjon og med vårt folks lynne å gripe til vold før vi drives til det av den historiske nødvendighets hårde krav. Enhver voldsanvendelse må for oss ha en utvilsom saklig begrunnelse, være en uundgåelig konsekvens av selve kampen og selvforsvarst. Denne holdning har sin rett i vår inngroffe respekt for menneskeliv og for de gode naturen gir oss gjennom vårt eget slit. Den er ikke som nazistene påstår et utslag av bløtaktighet, av nasjonal avkreftelse. Den er tvertimot resultatet av den samfunnsmessige modning som vårt folk gjennom et demokratisk samliv har gjennomgått og hever oss høit op over det mellemeuropeiske kulturelle nivå. Krigen i Norge viste dette med full klarhet. På tross av vår materielle og tallmessige underlegenhet var der intet i veien med de norske soldaters kampånd og vilje til å ofre livet for fedrelandet. Og den periode av passiv motstand som vi etterpå har gjennomlevet har ytterligere virket karakterutviklende. Når tidspunktet er inne til å endre kampens former, til å grave frem våpen og forenes med våre kampheller i den frie del av verden, da vil tyskerne og quislingene merke at nordmennene kan slåss, og det ikke bare med åndens våpen. Både den utenrikspolitiske situasjon og stillingen på den indre front viser oss at denne endring i kampens former antagelig er forholdsvis nær forestående. Det kreves her både en åndelig tilpassning og en praktisk forberedelse. Men vi bestemmer ikke selv hvor raskt denne utvikling skal gå, vi kan ikke ved våre kamphandlinger ha noen vesentlig innflytelse på våre alliertes strategiske planer. Vi må ennå imta en avventende holdning forsåvidt det gjelder selve krigens gang og våre dagsaktuelle proler må ennå først og fremst være bygget på en nøktern vurdering av stillingen på den indre front. Vår vesentlige styrke har hittil liget i vår enighet. Vår viktigste oppgave må bli å føre kampen slik at enigheten består, selv om kampens former skifter. Når vi forlater den passive motstands linje og går over til en aktiv og vepnet kamp, må nødvendigheten og riktigheten av denne endring være klar for den størst mulige del av folket. Vi kan ikke idag opfordre nordmenn innenfor landets grenser til å føre guerillakrig i fjellene som serberne. Vi bør ikke la vårt hat og vår trang til å hevne få utløp i attentater. I Jugoslavia's utilgjengelige fjell kjemper regulære avdelinger av serbiske har, utstyrt med artilleri og luftvernkanoner. De får forsyninger og aktiv hjelp i kampene av fjellbønderne, og de kan få det fordi de også forsvarer bøndernes jord. Norske guerillatroppe uten andre våpen enn rifler og høist ett og annet maskingevær, vilde ikke ha den fjerneste mulighet for å holde terrenget av noen som helst

betydning i den nåværende situasjon. De kunne ikke regne med varig støtte fra fjellbøndene, fordi tyskerne ganske sikkert vilde bruke straffesystemet fra Televåg og brenne ned enhver bygd som hadde gitt troppene hjelp eller husly. De Norske bønder vil som alle andre nordmenn våge liv og eiendom i kampen for Norges sak, men de vil ikke innlate sig på eller støtte en kamp som de anser som meningsløs. Guerilla-krigen kan bli et viktig ledd i det kommende oppgjør, men vi dyktiggjør oss ikke til den ved små grupper spredte terrorhandlinger. Enda mindre kan slike terrorhandlinger bidra til å forberede folket åndelig på det vepnede oppgjør som forestår, de kan bare splitte den norske front. De arbeidere som ser sig tvunget til å utføre arbeide for det tyske militæret, kan ikke idag gå til åpen arbeidsnedleggelse. Men det er en soleklar plikt for dem å utføre arbeidet slik at resultatene blir minst mulig brukbare, at arbeidstempoet blir lavest mulig og at maskiner og redskaper får en mest mulig hårdhendt og "ukyndig" behandling. Vårt mål må først og fremst være å løse denne oppgave uten å utlevere de mest aktive og offervillige til Gestapos represalier.

Den aktuelle situasjon gjør det naturlig for oss å understreke disse almindelige synspunkter. Meget taler for at vi i disse dager gjennomlever en utvikling som kan endre våre kampvilkår på en betydningsfull måte. Desto viktigere er det at vi ikke mister det faste prinsipielle grunnlag for vår kamp og i utålmodighet eller kortsynt optimisme gjør oss skyldig i en feilvurdering av situasjonen. Det blir stadig klarere at rikstingsplanene har vært det centrale i NS' bestrebelser gjennom de siste måneder. Forsøkene på å opnå forhandlinger med kirkens folk viser hvor maktpåliggende det har vært for Quisling å opnå en slags formell anerkjennelse av sin regjering fra kirkens side. Tydelig nok har myndighetene søkt å undgå en altfor tilspisset kamp på kulturlivets andre felter. Forleggerstriden og lærerstriden har man ønsket å avvikle, universitetets og høiskolens motstand mot de nazistiske overgrep har kunnet føre frem uten at den har fremkaldt virkelig drastiske ~~xxxx~~ motforanstaltninger. ~~Sånn xxxxxxxxxx~~ ~~xxxx~~ Men denne forsiktige taktikk førte ikke til det ønskede resultat. Så snart det ble kjent at næringsorganisasjonene skulle være representert på rikstinget ble parolen om utmeldelse fulgt uten nølen, først og fremst innen industriforbundet og i grossistenes organisasjoner. Og i fagbevegelsen har tusener av arbeidere tatt det avgjørende skritt å melde sig ut av de kommisarstyrte forbund og gå til kontingentnektelse. ~~Det~~ Det er grunn til å tro at denne motstand mot Quislings rikstingsplaner har nådd sitt første og umiddelbare resultat, å få rikstinget utsatt på ubestemt tid eller kanskje for alltid. Vi kjenner ikke ennå tyskernes standpunkt, om de økter å gi Quisling flere sjanser eller om de vil omlegge sin norske politikk i erkjennelsen av at denne "nasjonale" samling av korrupte forredere ikke vil være istand til å gjennomføre hverken de tyske eller sine egne planer. Men uansett i hvilken form det skjer vil tyskerne utvilsomt i realiteten skyve NS tilside og i enda høyere grad enn før ta hånd både om næringslivet og statsforvaltningen. Dette vil bety en skjerpelse av situasjonen, en mere hårdhendt utnyttelse av våre resurser og av vår arbeidskraft. Men denne utvikling vil selvsagt mere være bestemt av tyskernes almindelige forsyningsvanskeligheter enn av de styreformers som finnes i de okkuperte land. Det er ikke Quislingenes fortjeneste at nordmennene ennå ikke har vært utsatt for en like hårdhendt behandling som polakker og tsjeker. Det har vært den pris tyskerne var villig til å betale så lenge de næret forhåpninger om at det skulle lykkes å gjennomføre en nyordning som skulde gjøre nordmennene til deres våpenfeller innenfor den "germanske fellesfront" mot øst - og vest. Motstanden mot Quisling har antagelig lært dem at vi her er like uvillige og ublidlige som befolkningen i de andre okkuperte land, som ikke nyter det privilegium å bli betraktet som tyskernes rasefeller. Idet Quisling skyves tilside blir frontstillingen i landet enda klarere enn før. Forrederne kan ikke lenger bidra til å skape noen forvirring. Enhver nordmann vil føle dette som en betydelig fordel. Kravet til NS om å melde sig til krigstjeneste på østfronten viser at tyskerne ikke lenger legger noen vesentlig vekt på at quislingpartiet kan føre videre sin innenrikspolitiske oppgave. Kravet om krigstjeneste har skapt panikk

og oppløsning i rekkene, det er jo betydelig mindre oppløftende å gå ~~ix~~ delen inn på østfronten enn å sko sig på smørsvindel og annen korrupsjon i de hjenlige forhold. De videre resultater av den aksjon som pågår mot rikstinget er ennå uvisse. Særlig viktig er det her at fagbevegelsens aksjon vokser i omfang slik at hele landets arbeiderklasse står samlet bak dem som har begyndt aksjonen. Vi nevnte i innledningen til denne artikkel at kampen føres under vanskelige vilkår. Mere enn ~~xxxx~~ for noe annet befolkningslag gjelder dette arbeiderklassen. Dens levestandard er presset ned til et lavmål og underernæringen har begyndt å tære på kreftene. Dens organisasjoner er vendt om til et våpen mot den selv. Store masser skal her optre ensartet og disiplinert uten at noe kan organiseres planmessig og med full oversikt. Det opstår under slike forhold lett vanskeligheter fordi de faktiske opplysninger om situasjonen ikke alltid når fort nokk frem. Det kan ta noen tid før parolene når frem til alle. Hver enkelt må derfor gjøre sitt beste for å bringe dem videre. Under selve aksjonens utvikling kan en vente motforanstaltninger fra NS eller tyskerne. Uansett hvilke represalier utmeldelsene kan fremkalle står en ting fast: Jo flere som slutter sig til aksjonen, og bryter forbindelsen med fagorganisasjonen, jo vanskeligere vil det være for nazistene å ramme dem som har gått forrest i kampen. Derfor må ingen svikte, alle må sende sin utmeldelse og stille sig solidarisk bak dem som hittil har gjort sin plikt.

I Kirkestriden har departementet forsøkt å nå frem til en løsning ved å opnå forhandlinger med biskopene. Ekspedisjonssjef Feyling henvendte sig den 15de august til Halesby og Hygen for å opta en drøftelse om hvordan slike forhandlinger kunde komme istand. Halesby og Hygen fremsette straks kirkens krav, at forhandlingene fra kirkens side skulde skje under biskop Berggravs ledelse, at han derfor skulde frigis straks og ubetinget, og at forhandlingene skulde være helt fri, uten noen forhandlingsvilkår. Under de temmelig vidløftige drøftelser som siden fandt sted i en rekke konferanser forsøkte departementet og regjeringen å fravriste kirkens representanter en erklæring som skulde virke som en anerkjennelse av Quislings regjering. På tross av knep og trusler lykkedes det ikke å føre representantene bak lyset, de fastholdt sitt standpunkt og stillingen er dermed ytterligere avklart. Kirken fortsetter sin kamp for kristendommens sak og for det norske folks samvittighetsfrihet.

Våre høiere undervisningsanstalter står idag administrativt under en uduelig NS-ledelse, men noen nasifisering av selve undervisningen og av studenterrekutteringen er det ennå ikke lyktes å gjennomføre. Universitetet ble kneblet for et år siden, da Schancke og Hoel, beskyttet av undtagelsestilstanden, lot rektor Seip og flere professorer arrestere og avsatte det akademiske kollegium og de gamle studentutvalg. I forbindelse med åpningen av høstsemesteret ble det nå gjort et forsøk på skjulte ut en rekke av de studenter som var optatt på et saklig grunnlag, til fordel for NSstudenter uten tilfredsstillende faglige kvalifikasjoner. Departementets forsøk førte frem ved høiskolen i Trondheim, men den strandet på en enstemmig protest fra lærerne ved Handelshøiskolen i Bergen, hvor ingen ukvalifiserte studenter ble optatt, mens departementet på sin side nektet høiskolen å oprette en første klasse i år. Ved universitetet var saken aktuell for medisinerne og farmasøitene. I farmasøitgruppen var det f.eks. flere hundrede ansøkere til 30 ledige plasser og allikevel vilde departementet tvinge inn blandt de 30 en nazistudent som etter sine kvalifikasjoner stod som nr. 13 blandt alle ansøkerne - bakfra! På grunn av den prinsipielle betydning tok alle fakulteter saken opp i hele sin bredde. Fredag den 11te vedtok det historisk/filosofiske fakultet en protest og besluttet ikke å undervise og gi eksamen til studenter som ble påtvunget universitetet i strid med alle faglige forutsetninger. På tross av press og trusler vedtok de andre fakulteter neste dag lignende protester. Alle vedtok var enstemmige når man ser bort fra NSprofessorne Aall, Hansen, Hoel, Meidell og Schmitler. I de efterfølgende forhandlinger måtte departementet bøie sig for universitetets faste holdning. De nye angrep som kan komme senere vil sikkert møte den samme enige front fra universitetslærernes side.

Korrupsjonen innfor NS synes å være uten grenser. De siste arrestasjonene av 8 kjente kampfeller for å ha stjålet og omsatt rasjoneringsmerker på Svartebarsen, fører sig smukt til alle de utallige lignende tilfeller som offentligheten tidligere har fått kjennskap til, men hvor myndighetene har forsøkt å dysse sakene ned og spare de mere betydningsfulle nasister for de rettslige følger av deres handlinger. Blandt de arresterte er denne gang forholdsvis "representative" folk. Visceordføreren i Akor Gustaf Meidell Larsen ble tatt og hans kolonialbutikk stengt. Likeså fullmektig i rasjoneringsnevnda, Rolf Bæcke og en kontrollør i nevnda, Ritter. De øvrige er Oskar P. Sporvind, Robert Koster, bakermester Willy Johansen, baker Marinus Lind og sveitfører i Hirdens Flyskole Kaare Johansen. Saken er en uoprettelig skandale som også rammer høiere kretser i NS. Det er kjent at Riisnes, Hagelin, Christie og stabssjef Trondsen har nytt godt av svindelen. Nasimyndighetene har ilagt sine kampfeller 3 års fengsel.

Russland. Den krigsbegivenhet som idag sanler den helt overveiehnde interesse er det veldige slag om Stalingrad som nå har pågått i over 50 dager. 50 tyske divisjoner, eller ca. 1 million mann, har til stadighet deltatt i dette verdenshistoriens største slag. Nye reserver er ustanselig satt inn i stormangrep av omfang og voldsomhet som man ellers bare har sett hvor det gjelder å bryte den siste motstand hos forsvarerne. Allerede før en måned siden ble det offisielt erklært fra Berlin at Stalingrad vilde falle i løpet av den kommende uke, og 14 dager senere het det at byens fall var et spørsmål om timer. Det er åpenbart at hvert enkelt xxx av tyskernes store angrep har kostet den mere enn de hadde regnet med å ofre på hele erobringen av byen.

Mangelen på konkrete resultater som står i et rimelig forhold til forhåndsskrytet har fått den tyske hærledelse til å sende ut meldinger som er åpenlyst usannferdige, og dette har, som vanlig når nazistene bruker sine proppagandanetoder på andre enn tyskerne, virket stikk mot sin hensikt og gitt almenheten et for lyst bilde av stillingen. Det er ikke riktig at tyskerne står i Stalingrads sentrum eller at de har erobret hovedbanegården, men det er riktig at de fra nordvest er trengt helt inn i byens utkant og at det heller ikke har vært mulig å hindre den i langsomt men sikkert å trengte frem fra vest og sydvest, og stillingen for forsvarerne er nå ytterst alvorlig. Men Stalingrads forsvar er like kraftig som før, og det tyske artilleri klarer ennå ikke å stoppe tilførselene av materiell og tropper over Volga eller skibsfarten oppover og nedover Volga med olje og oljelaster fra Baku. Alle tyskernes tankangrep blir fremdeles slått tilbake med tillintetgjørende tap og deres taktikk går derfor nå mere og mere ut på å bombe hvert eneste hus i grus. Spændersprengte jernbetonghus byr ikke ly for vinterkulde, men erfaringene fra den spanske borgerkrig viste at de alltid byr smutthuller nokk for forsvarerne og i virkeligheten danner ypperlige og nesten uinntagelige motstandsreir. Lykde s det tyskerne å ta Stalingrad ved denne taktikk, vil byen i hvert fall være ubrukelig for den som vinterkvarter.

Tyskernes største fordel hittil har vært deres store overlegenhet med hensyn til stupfly, men etter at høstregnet nå har satt inn er flyvåpnets muligheter blitt sterkt redusert, og når veier og marker nå blir bløtt op og etter hvert forvandlet til bunnløs søle, vil det samme i enda høyere grad komme til å gjelde panservåpnet. Allerede 19. september melder tyskerne at sølen gjør det nesten umulig å få frem tilførsler til troppene ved byen. Dertil kommer at jo nærmere tyskerne kommer byen, desto mere blir de utsatt for ilden fra de sterke russiske artilleristillinger på østsiden av Volga. Selv om det er sannsynlig at tyskerne tilslutt tar Stalingrad, er det grunn til å håpe at det ennå vil koste dem adskillig tid og enorme ofre. Det foreligger ingen oversikt over tyskernes samlede tap ved Stalingrad hittil, men det er åpenbart at de har vært nesten utrolig store, både med hensyn til menneske og materiell. Bare på de siste 14 dager melder Stalingrads forsvarere om 1600 tyske fly som er skutt ned. Høstbløyten og de svære tap vil i hvert fall gjøre det umulig for tyskerne å utnytte Stalingrad som basis for nye angrep oppover og

nedover Volga-dalen i år. Det annet store mål for stormløpet mot Stalingrad var å avskjære transporten på Volga. Elvetrafikken har nå gått sin gang halvannen måned lenger enn Hitler beregnet, og det er ikke usannsynlig at den vil fortsette en god stund til. Med vinterens komme vil erobringen av Stalingrad foreløpig også miste enhver betydning fra dette synspunkt, fordi elvetrafikken i alle tilfeller stopper når isen legger sig på Volga. Hitlers erobring av Stalingrad vil under enhver omstendighet bli en seier av samme art som den kong Pyrrhos i sin tid karakteriserte med følgende ord: "Vinner jeg flere slike seire, er det ute med mig." I Kaukasus fortsetter tyskerne fremrykningen i langsomt tempo og under hard motstand. Det uveisomme terreng og de godt utbygde forsvarsstillinger byr forsvarerne store fordeler, og tyskerne store tap. De har hatt vanskeligheter med forsyningene og det har hendt at de er sloppet opp for bensin. 15de august hevdet tyskerne at flåtehavnen Novorossisk var evakuert av russerne. I virkeligheten ble den først evakuert 12te september etter langvarige og blodige kamper, som fortsetter syd for byen. I sydøst har tyskerne på vel en måned bare trengt frem ca. 90 km. eller mindre enn halve veien til oljefeltet Grosnyj. Her pågår voldsomme kamper ved elven Terek i nærheten av byen Mozdok. 19de september melder russerne at 2 tyske divisjoner er tilintetgjort syd for Terek. Mens terrenget fra Pjatigorsk til Mozdok er forholdsvis flatt, går veien videre gjennom uveisomt fjellterreng. Det er allerede over en uke siden første snefall i Kaukasus, og det er usannsynlig at tyskerne når Grosnyj før vinteren setter en stopper for operasjonene. Lenger nord er det tyske fremstøt mot Astrakhan blitt stående i stampe på halvveien siden 14. august, og det meldes nå offisielt fra Berlin at naturhindringer gjør det umulig å trengte videre frem over Kirgisiersteppen. På midtfronten og ved Leningrad ligger initiativet fremdeles i russernes hender, fremrykningen ved Rjev, Voronesj og på Leningradfronten fortsetter, og også på Finlandsfronten har russerne vist øket aktivitet. På alle fronter, under fremgang og tilbaketog, er russernes kampånd gjensynlig den samme som før, og det er sikkert ikke minst et resultat av denne kjensgjerning når den japanske regjering etter skiftet av utenriksminister offisielt har erklært at Japan fremdeles ønsker å opprettholde et fredelig forhold til Sovjetsanveklet.

Østen. I Egypt er initiativet igjen på de alliertes hender. Rommel forsøkte 1. sept. å bryte gjennom de britiske linjer, men ble slått tilbake etter en ukens kamp, og krigen har senere vært preget av de alliertes kraftige flyangrep mot aksensaktens forsyningslinjer. En britisk landgang 500 km. bak fronten, ved Tobruk, natt til 14. sept. viser at de allierte nå er sterke nok til å innlat seg på dristige offensive operasjoner i det østlige Middelhav.

På Madagaskar har britiske tropper 10. sept. gått til aksjon for å sikre seg kontrollen over hele øya. Den franske motstand har vært svak og har åpenbart i hovedsaken bare hatt til hensikt å markere at stillingene ikke blir overgitt frivillig. Kontrollen over Madagaskars kystlinje sikrer skibsfarten langs Østafrika og rundt Sør-Afrika til India, og styrker dermed de alliertes strategiske posisjoner.

På Ny Guinea lyktes det 10. sept. japanerne å tvinge seg vei gjennom et fjellpass og rykke 18 km. frem over Owen Stanley-fjellene mot de alliertes hovedstøttepunkt, Port Moresby. Etter harde kamper er det 16. sept. lyktes dem å trengte ytterligere 20 km. frem, og de står nå 50 km. fra sitt mål. Port Moresby ligger 9 grader syd for ekvator, og klimaet stiller på denne tid av året svære krav til troppene. Japanerne, som bedre tåler tropisk klima, har fordel av dette, og de er også tallmessig overlegne. Den japanske overkommando setter åpenbart alt inn på å erobre Port Moresby, som er den eneste fly- og flåtebasis på Ny Guinea som egner seg for angrep på Australias tilførselslinjer og byene på øst- og sydøstkysten, den eneste del av Australia som er noenlunde tett befolket. Distansene er imidlertid svære. Flylinjen til Sydney og Canberra er nesten 3000 km., og til Melbourne ytterligere 700 km. Det er ikke usannsynlig at japanerne fremdeles har planer om en landgang på Australias

nordøstkyst med utgangspunkt fra Port Moresby, men etter de svære tap som deres krigs- og transportflåte har lidt ved Midway, i Korallhavet og sist under de tre sjøslag ved Salomonøyene, er utsiktene for en slik aksjon meget dårlige. De alliertes herredømme over Salomonøyene skaper nye vanskeligheter for japanernes tilførsler, og gjør det sannsynligvis helt umulig for dem lenger å representere en alvorlig trussel mot Australia.

Med sin gjennomsnittlige primitive industri, sin kullproduksjon på under fonteparten og sin jernmalproduksjon på syvendeparten av Storbritannias er Japan ute av stand til å erstatte sine tap av skib og krigsmateriell. De beste beviser for svekkelsen av Japan er landets forsiktede holdning til Sovjetsanvendt og kinesernes fortsatte fremgang i de sydøstlige provinser Kiangsi og Tsjekiang.

Brasil har nå mobilisert hæren. Det var 22. august Brasil erklarte Tyskland og Italia krig som svar på de mange senkninger av Brasilske skib i fraktfart til U.S.A. Den brasilske flåte, som la klar, gikk samme dag ut og senket 4 tyske ubåter. Brasils hær er liten - bare 100 000 mann med en reserve på 250 000 mann - og den er ikke særlig mekanisert. Dette hindrer imidlertid ikke at Brasils inntreden i krig vil bety en meget vesentlig styrkelse av de allierte. Brasil er den største av Sydamerikas stater, med et flateinnhold på 8,5 mill. adskillig mere enn U.S.A., en befolkning på over 40 millioner og naturrikdommer som sannsynligvis fullt ut kan måle seg med U.S.A.'s. Industrien er ennå lite utviklet, men har vært i rask vekst i de siste 15 år. Her finnes veldekkende kull-, jern-, og tinnleier som nå vil bli utnyttet ved hjelp av amerikansk kapital og teknikk. Av stor betydning er Brasils betydelige gummiindustri. Enda større viktighet har Brasils kystlinje som utgjør nesten halvparten av hele Sydamerikas østkyst, og som nå vil bli brukt av Brasils og U.S.A.'s flåte i folk-skap som utgangspunkt for ubåtjakt. Krigserklæringen har videre gitt de alliertes handelsflåte et tilskudd på ikke mindre enn 57 tyske og 18 italienske skib som lå i Brasils havner. Det er også av stor betydning at de ca. 2 millioner tyskere - for største delen organiserte nazister - nå blir tatt vare på. Tyskerne i Brasil hadde bygget henholdsvis flyplasser og på annen måte forberedt en tysk invasjon i landet, og det er høyst sannsynlig at de har skaffet forsyninger til tyske ubåter og holdt dem unærrettet om handelsfartøyenes posisjoner.

Tyskland. De konsentrerte britiske nettinger mot Tyskland kommer nå stadig tettere på hvannere og blir av mere og mere tilintetgjørende karakter. I Karlsruhe, hvor man første gang prøvde de nye sprengbomber på 4 tonn, har det lyktes bokstavelig talt å jevne flere kvadratkilometer av byen ned jorden. I løpet av september er følgende byer og distrikter tatt under behandling hittil: 1. september Saar, 2. Karlsruhe, 4. Bremen, 6. Duisburg, 8. Frankfurt am Main, 13. Bremen og 16. Ruhr. 19. september ble svære flystyrker satt inn i mineleging av tyske havner. Den gradvise raserings av Tysklands byer vil selvsagt aldri kunne erstatte invasjonen, men den bidrar effektivt til å forberede den, både ved å desorganisere produksjon og transport og ved å ødelegge ubåt- og flåtebasar, og ikke mindre ved å øke tyskenes krigstretthet og forberede dem på det uunngåelige nederlag.

GUD BEVARE KONGEN OG FEDRELANDET

NB. HUSK Å LA AVISEN CIRKULERE.

Russland. Kampen om Stalingrad har nå vart i over 70 dager, og det er fremdeles mere enn tvilsomt om tyskerne vil nå sitt mål før vinteren setter en stopper for operasjonene. Inntil midten av denne uke har aksetroppene hatt en langsom fremgang inne i byen, både i arbeiderkvarterene i nord og i byens centrum, men onsdag begynte forsvarene en ny motoffensiv i byen, og har kastet angriperne ut av tre større gater og en rekke kvartaler de hadde besatt. 30 tyske divisjoner kjemper umiddelbart foran Stalingrad og 30 000 tyskere i selve byen, tankangrep veksler ustanselig med stormløp av pionertropper med sprengladninger og håndgranater, og avsløses igjen av kamper med tunge infanterivåpen og lett artilleri i gatene og mellom ruinene. Russernes nye motfremstøt viser at det ikke er lykkes tyskerne å avskjære transporten over Volga, og at russerne har fått nye forsterkninger. Alle stormløp mot de veldige fabrikkene i nord, som nå er utbygget til sterke festninger, er uten undtagelse blitt slått tilbake med store tap for angriperne. Enda viktigere er kampene nord for byen, hvor Timosjenko i siste uke av september satte inn en voldsom offensiv, på bred front drev tyskerne vekk fra Volga, og i begynnelsen av oktober hadde frem til Don. Ifølge tyske meldinger har hans tropper også gått over Don og truer tyskenes forbindelseslinjer til Stalingrad. De russiske meldinger går foreløpig bare ut på at den røde hær over et kraftig trykk på tyskenes improviserte forsvarslinje mellom Volga og Don, og langsomt, men ustanselig trykker tyskerne sydover. Kampene her raser dag og natt med enda større voldsomhet enn inne i byen. Aksetroppenes tap foran Stalingrad har nådd fantastiske dimensjoner, i løpet av september hadde de 200 000 falne, og det er ikke usannsynlig at før kampene stiller av vil tapene bare i dette avsnitt løpe opp i nesten 1 million, når sårde og syke medregnes. Høstbløyten har i lengere tid gjort tilførselen til de tyske tropper så vanskelig at den for en stor del har måttet foregå med fly, mens russerne fremdeles har tilførselsveien over Volga til disposisjon. Etter at tyskerne er nådd umiddelbart inntil og inn i byen har det russiske artilleri på østsiden av Volga også med stadig større virkning grepet inn i operasjonene, og de tyske bomberfly må konsentrere sine hovedangrep mot disse artilleristillinger, noe som betyr en ytterligere lettelse for forsvarene i byen. Dertil kommer at vinterkulden begynner å sette inn, og virker ytterst generende for de tyske angriperne på de avsvidde stepper utenfor Stalingrad. Det har lenge vært en alminnelig oppfatning at tyskenes siste frist til å ta byen var 15. oktober, nå har de altså, hvis dette er riktig, bare en uke igjen, og utviklingen i de siste dager tyder ikke på at fristen vil bli lang nok for dem. Kvelden før 2. oktober uttalte Hitler i vanlig bombastisk form at Stalingrad skulle bli tatt og det vil etter dette bety et dobbelt prestisjetap for ham å oppgi byen. Likevel er det tydelig at de enorme og stadig voldsommere blodtap foran Stalingrad ikke bare foruroliger det tyske folk, men at også generalstabens ønsker at Hitler skal oppgi et foretagende som etter alt å dømme vil fremstjende Tysklands nederlag. Et forsiktig uttrykk for denne opposisjon er det sannsynligvis når det fra ikke navngitt "militært tysk hold" i Berlin 8. oktober ble uttalt at kampen om Stalingrad nå er kommet i en ny fase, da de strategiske mål allerede er nådd, så det ikke lenger er nødvendig å la resten av byen storme av infanteri og pionerer, den kan isteden systematisk legges i ruiner av tungt artilleri. Skulde imidlertid denne uttalelse virkelig være et uttrykk for Hitlers mening, er den intet annet enn et pent uttrykk for at forsøket på å erobre Stalingrad og bruke den til vinterkvarter nå er oppgitt.

Er dette tilfelle, vil det imidlertid bety langt mere for Hitler enn et prestisjetap. Steppene vestenfor Stalingrad vil være et meget